

FISCALITATEA ȘI COSTUL LEASINGULUI ÎN ROMÂNIA: O EXAMINARE ANALITICĂ

Mihaela Teodorescu^{1*} și Mihai Mיעילă²

^{1) 2)} *Universitatea Valahia din Târgoviște, România*

Rezumat

Scopul articolului este de a analiza, pe baza prevederilor din Codul fiscal al României, influența fiscalității asupra costului suportat de către locatar, în cazul contractelor de leasing. Prima parte a articolului este consacrată leasingului financiar, fiind analizată influența regulilor fiscale asupra costului acestei surse de finanțare, care reprezintă o alternativă la împrumutul pe termen lung. În a doua parte, sunt prezentate caracteristicile și implicațiile fiscale ale leasingului operațional, fiind explicate diverse situații în care fluxurile de numerar relative la impozite pot influența nivelul chiriei.

Cuvinte cheie: leasing financiar, leasing operațional, impozit pe profit, amortizare fiscală, impozit pe veniturile microîntreprinderilor

Clasificare JEL: H25, G32

Introducere

Un criteriu de selectare a surselor de finanțare îl reprezintă costul utilizării acestora. Având în vedere că unele cheltuieli, ocazionate de procurarea și utilizarea resurselor financiare, reduc baza de impozitare a profitului companiilor, în calculul costului real al surselor de finanțare sunt integrate și economiile de impozit.

Aspectele de ordin fiscal au un rol important în politica de leasing a companiilor (Smith and Wakeman, 1985; Brealey, Myers and Allen, 2014; Zefinescu et al., 2015), însă stimulentele fiscale depind de sistemul de impozitare al fiecărui stat.

Actul normativ de bază în materia leasingului, în România, este Ordonanța Guvernului nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, republicată, cu modificările ulterioare. Potrivit art. 1 din O.G. nr. 51/1997, operațiunile de leasing constau în transmiterea dreptului de folosință asupra unui bun, pe o perioadă determinată, de către locator/finanțator, proprietar al bunului, către locatar/utilizator, la solicitarea acestuia din urmă, care își asumă plata periodică a ratei de leasing, iar la sfârșitul perioadei

¹ Autor de contact, Teodorescu Mihaela – mihaela.m.teodorescu@gmail.com

de leasing, locatorul se obligă să respecte dreptul locatarului: fie de a cumpăra bunul (bunul poate fi cumpărat înainte de sfârșitul perioadei de leasing, cu respectarea anumitor condiții, dar nu mai devreme de douăsprezece luni), fie de a prelungi contractul de leasing fără a schimba natura leasingului, fie de a înceta raporturile contractuale. În prezent, actul normativ menționat nu mai conține definițiile formelor de leasing, dar stipulează că unul dintre elementele obligatorii ale contractului de leasing este „clauza privind definirea contractului de leasing ca leasing financiar sau operațional”. Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal delimitează cele două forme ale leasingului și definește contractul de leasing financiar, la art. 7 pct. 7, și contractul de leasing operațional, la art. 7 pct. 8.

1. Principalele caracteristici, implicații fiscale și costul leasingului financiar

Potrivit prevederilor Codului fiscal, contractul de leasing financiar trebuie să îndeplinească cel puțin una dintre următoarele condiții:

- la momentul la care contractul produce efecte, riscurile și beneficiile dreptului de proprietate asupra bunului, obiect al leasingului, sunt transferate utilizatorului;
- transferul dreptului de proprietate asupra bunului, obiect al leasingului, către utilizator, este prevăzut expres în contract;
- valoarea totală a ratelor de leasing, cu excepția cheltuielilor accesorii, este mai mare sau egală cu valoarea de intrare a bunului;
- la momentul expirării contractului, utilizatorul are opțiunea de a cumpăra bunul, iar raportul procentual dintre valoarea reziduală și valoarea de intrare a bunului este mai mic sau egal cu raportul procentual dintre durata normală de funcționare maximă din care se scade durata contractului de leasing și durata normală de funcționare maximă a bunului;
- perioada de leasing (inclusiv orice perioadă de prelungire a contractului) depășește 80% din durata normală de funcționare maximă a bunului, obiect al leasingului.

Din analiza art. 29 al Codului fiscal rezultă că, în cazul leasingului financiar, la determinarea bazei de calcul al impozitului pe profit, se aplică următoarele reguli:

- din punct de vedere fiscal, utilizatorul este tratat ca proprietar;
- amortizarea bunului, obiect al unui contract de leasing financiar, se face de către utilizator/locatar, amortizarea fiscală fiind deductibilă la calculul rezultatului fiscal;
- utilizatorul/locatarul deduce dobânda la calculul rezultatului fiscal.

Conform Ordonanței Guvernului nr. 51/1997 republicată, în cazul leasingului financiar, rata de leasing reprezintă „cota-parte din valoarea de intrare a bunului și dobânda de leasing, care se stabilește pe baza ratei dobânzii convenite prin acordul părților”. Din dispozițiile art. 29 al Codului fiscal rezultă că, în cazul leasingului financiar, la calculul rezultatului fiscal, nu se deduce integral rata de leasing, ci decât dobânda. Astfel se evită deducerea de două ori a valorii de intrare a mijlocului fix, la calculul rezultatului fiscal, întrucât utilizatorul bunului deduce amortizarea fiscală.

În cazul plătitorilor de impozit pe profit, scutirea de impozit a profitului investit în activele menționate la art. 22 alin. (1) din Codul fiscal, precum echipamente tehnologice, calculatoare electronice și echipamente periferice, mașini și aparate de casă, se acordă, potrivit prevederilor art. 22 din Codul fiscal, în cazul leasingului financiar, utilizatorului.

Din analiza prevederilor Codului fiscal privind impozitul pe profit, rezultă că, în cazul leasingului financiar, deși utilizatorului nu i s-a transferat proprietatea, în scopuri fiscale acesta este tratat ca proprietar. În mod similar este tratat utilizatorul și din punct de vedere contabil. Reflectarea în contabilitatea locatarului a activelor aferente operațiunilor

de leasing financiar se efectuează cu ajutorul conturilor de imobilizări necorporale sau corporale, după caz. În contabilitatea locatorului, bunurile date în regim de leasing financiar sunt considerate drept creanțe imobilizate. Potrivit prevederilor O.M.F.P. nr. 1802/2014, în cazul leasingului financiar, înregistrarea în contabilitate a amortizării bunului, obiect al unui astfel de contract, se efectuează de către utilizator/locatar. Dobânzile aferente perioadei curente se înregistrează în contabilitatea locatarului în contul corespunzător de cheltuieli, iar în cea a locatorului, în contul corespunzător de venituri.

În ceea ce privește regimul taxei pe valoarea adăugată (TVA), cedarea folosinței bunurilor în cadrul unui acord de leasing este tratată ca prestare de servicii, în baza de impozitare a TVA fiind incluse rata de leasing și comisioanele. La finele perioadei de leasing, operațiunea de transfer al dreptului de proprietate asupra bunului, de la locator/finanțator către locatar/utilizator, este asimilată unei livrări de bunuri, pentru valoarea la care se efectuează transferul (valoarea reziduală).

Semnarea unui contract de leasing financiar echivalează cu semnarea unui împrumut garantat pentru a finanța achiziția bunului închiriat, opțiunea fiind de „a închiria sau a împrumuta” (Brealey, Myers and Allen, 2014, p. 654). „Din punct de vedere financiar, leasingul este o alternativă la finanțarea prin împrumuturi pe termen lung cu garanții sigure” (Stancu, Obreja Brașoveanu și Stancu, 2015, p. 256). Pornind de la aceste argumente, costul leasingului financiar este comparat cu costul împrumutului pe termen lung, atunci când se alege una dintre cele două modalități de finanțare.

Potrivit relației generale de calcul al costului unei surse de finanțare, se determină k , astfel încât suma fondurilor primite să fie egală cu suma fondurilor vărsate actualizate (Hutin et al., 2010, p. 456):

$$M = \sum_{i=0}^n V_i (1+k)^{-i} \quad (1)$$

în care:

M – fonduri primite (împrumutul primit sau suma neplătită, în cazul leasingului financiar);

V_i – ieșiri de numerar (rambursări, rate de leasing, cheltuieli financiare, comisioane etc., după impozitare) la finele perioadei i .

Cheltuielile (cheltuieli financiare, comisioane etc.) deductibile la calculul rezultatului fiscal, reducând baza de impozitare a profitului, generează o economie de impozit.

În cazul împrumutului pe termen lung contractat de către o entitate plătitoare de impozit pe profit, de la o bancă, spre exemplu, costul împrumutului, notat k_d , se obține ca soluție a ecuației:

$$S_0 = \sum_{i=0}^n [R_i + (1-t)D_i + (1-t)C_i] (1+k_d)^{-i} \quad (2)$$

în care:

S_0 – suma împrumutului primit;

R_i – suma rambursată la finele perioadei i ;

D_i – dobânda plătită la finele perioadei i ;

C_i – comisioane și alte cheltuieli legate de administrarea împrumutului;

t – cota impozitului pe profit.

Întrucât dobânda, comisioanele și alte cheltuieli legate de obținerea și administrarea creditului sunt deductibile la calculul rezultatului fiscal, suma acestora este luată în calcul după impozitare.

La determinarea costului leasingului financiar, atunci când utilizatorul este plătitor de impozit pe profit, se au în vedere următoarele aspecte:

- utilizatorul nu plătește contravaloarea bunului achiziționat, ceea ce se analizează ca o încasare de aceeași valoare;
- utilizatorul efectuează o serie de plăți locatorului/finanțatorului reprezentând rate de leasing;
- rata de leasing este formată din cota-parte din valoarea de intrare a bunului (principal) și dobânda de leasing;
- contractul de leasing financiar poate să prevadă și plata de comisioane, precum comisioane de analiză, de administrare etc.;
- dobânda de leasing și comisioanele sunt cheltuieli deductibile la calculul rezultatului fiscal;
- la sfârșitul contractului, se face transferul dreptului de proprietate asupra bunului către utilizator, în schimbul valorii reziduale.

În acest caz, costul leasingului financiar suportat de către utilizator, notat k_1 , se obține ca soluție a ecuației:

$$VI = \sum_{i=0}^n [P_i + (1-t)DI_i + (1-t)CI_i](1+k_1)^{-i} + VR(1+k_1)^{-n} \quad (3)$$

în care:

VI – valoarea de intrare a bunului;

P_i – cota-parte din valoarea de intrare a bunului sau rata de capital (principal) plătită de utilizator la finele perioadei i ;

DI_i – dobânda de leasing plătită de utilizator la finele perioadei i ;

CI_i – comisioane percepute de locator/finanțator;

VR – valoarea reziduală a bunului convenită de părți;

t – cota impozitului pe profit.

În ecuația (3) nu este luată în calcul taxa pe valoarea adăugată, deoarece s-a considerat că utilizatorul este plătitor de taxă și are dreptul să deducă integral taxa datorată sau achitată pentru achiziții.

Comparând cele două relații de calcul, rezultă că diferența dintre costul împrumutului pe termen lung și cel al leasingului financiar este determinată îndeosebi de nivelul dobânzilor și comisioanelor, nu de regimul fiscal al celor două surse de finanțare alternative. În calculul costului efectiv al finanțării după impozitare sunt integrate economiile fiscale aferente dobânzilor și comisioanelor, atât în cazul împrumutului bancar, cât și în cazul leasingului financiar.

În situația în care locatarul/utilizatorul nu poate deduce cheltuielile la stabilirea bazei de calcul al impozitului datorat de companie, fiind plătitor de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, spre exemplu, acesta nu beneficiază de economiile de impozit pentru a diminua costul operațiunii de leasing financiar, dar nici pe cel al împrumutului. În această situație:

- costul împrumutului pe termen lung (k_d) rezultă din ecuația:

$$S_0 = \sum_{i=0}^n [R_i + D_i + C_i](1 + k_d)^{-i} \quad (2')$$

- costul leasingului financiar (k_1) rezultă din ecuația:

$$VI = \sum_{i=0}^n [P_i + DI_i + CI_i](1 + k_1)^{-i} + VR(1 + k_1)^{-n} \quad (3')$$

Utilizatorul plătitor de impozit pe veniturile microîntreprinderilor suportă un cost al finanțării mai ridicat, atât pentru împrumutul bancar, cât și pentru leasingul financiar, comparativ cu utilizatorul plătitor de impozit pe profit, dar nu beneficiază de avantaje fiscale în măsură să diferențieze costul celor două surse de finanțare.

Pentru a exemplifica influența economiei de impozit asupra costului leasingului financiar, presupunem că o societate comercială a decis să achiziționeze un mijloc fix în valoare de 24.000 lei, cu o durată normală de funcționare maximă de 5 ani, pe care îl va finanța printr-un contract de leasing financiar. Costul leasingului financiar se determină pe baza următoarelor informații:

- valoarea de intrare a mijlocului fix = 24.000 lei, preț fără TVA;
- perioada finanțării = 48 luni;
- valoarea avansul = 3.600 lei (15% din valoarea de intrare a mijlocului fix);
- ratele de leasing din tabelul nr. 1, care, pentru simplificare, sunt luate în calcul la sfârșitul anului;
- valoarea reziduală a bunului, la care se face transferul dreptului de proprietate, este de 2.400 lei fără TVA, respectiv 10% din valoarea de intrare a bunului;
- comisionul de administrare în sumă de 600 lei, fără TVA, se plătește la semnarea contractului.

Presupunând că utilizatorul are dreptul să deducă taxa pe valoarea adăugată, valoarea de intrare a bunului, ratele de leasing, avansul și valoarea reziduală a bunului, luate în calculul costului leasingului, nu includ taxa pe valoarea adăugată.

Tabelul nr. 1. Fluxurile monetare generate de leasingul financiar, în cazul utilizatorului (date ipotetice în lei)

Anul	0	1	2	3	4
Valoarea de intrare a activului (VI)	24.000				
Comision (CI_i)	-600				
Avans (P_0)	-3.600				
Rata de leasing, din care:		-5.468	-5.470	-5.469	-5.442
- Rata de capital (P_i)		-4.111	-4.365	-4.633	-4.891
- Dobânda de leasing (DI_i)		-1.357	-1.105	-836	-551
Valoarea reziduală (VR)					-2.400

Pe baza informațiilor de mai sus, se calculează costul leasingului financiar în următoarele situații: utilizatorul este plătitor de impozit pe veniturile microîntreprinderilor și utilizatorul este plătitor de impozit pe profit.

Pentru a determina costul leasingului financiar suportat de un utilizator plătitor de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, se rezolvă ecuația (3'):

$$24.000 = 4.200 + 5.468(1 + k_1)^{-1} + 5.470(1 + k_1)^{-2} + 5.469(1 + k_1)^{-3} + 5.442(1 + k_1)^{-4} + 2.400(1 + k_1)^{-4} \Rightarrow k_1 = 8,12\%$$

Dacă utilizatorul este plătitor de impozit pe profit, se aplică relația (3) și se ia în calcul cota de impozit de 16%:

$$24.000 = 3.600 + 600 \cdot (1 - 0,16) + [4.111 + 1.357(1 - 0,16)] \cdot (1 + k_1)^{-1} + [4.365 + 1.105(1 - 0,16)] \cdot (1 + k_1)^{-2} + [4.633 + 836(1 - 0,16)] \cdot (1 + k_1)^{-3} + [4.891 + 551(1 - 0,16)] \cdot (1 + k_1)^{-4} + 2.400 \cdot (1 + k_1)^{-4} \Rightarrow k_1 = 6,8\%$$

Costul leasingului financiar pentru utilizatorul plătitor de impozit pe profit este mai mic decât cel suportat de utilizatorul plătitor de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, datorită economiilor de impozit pe profit aferente comisionului și dobânzilor, calculate prin multiplicarea acestor cheltuieli deductibile cu cota de impozit pe profit. Utilizatorul activului beneficiază de economiile fiscale cu condiția să înregistreze profit impozabil. În cazul în care acesta declară pierdere fiscală, dar o recuperează din profitul impozabil obținut în anii următori (până la 7 ani consecutivi), va beneficia de economia de impozit în anul recuperării pierderii fiscale, însă valoarea actualizată a economiilor de impozit se diminuează, iar costul leasingului financiar se majorează.

În concluzie, deși economiile fiscale realizate de plătitorii de impozit pe profit determină reducerea costului efectiv al leasingului financiar, fiscalitatea nu constituie un factor determinant al deciziei întreprinderilor de a finanța investițiile prin leasing financiar, ca alternativă la creditul pe termen lung, întrucât în ambele cazuri, plătitorii de impozit pe profit au dreptul să deducă la calculul profitului impozabil dobânzile plătite și comisioanele. În plus, atât proprietarul activului achiziționat prin credit pe termen lung, din fonduri proprii sau din alte surse de finanțare, cât și utilizatorul activului care face obiectul unui contract de leasing financiar aplică aceleași reguli de deducere a amortizării fiscale la calculul bazei de impozitare a profitului. Pentru acest motiv, în relația (3) utilizată pentru calcul costului leasingului financiar nu sunt incluse economiile de impozit aferente amortizării fiscale, acestea fiind luate în calculul fluxurilor de trezorerie generate de proiectul de investiții, în vederea determinării valorii actuale nete (VAN) de investiții.

2. Caracteristicile, tratamentul fiscal și evaluarea leasingului operațional

Leasingul operațional oferă atât închirierea bunului, cât și alte servicii, precum întreținerea (mentenanța) și asigurarea bunului, ale căror costuri se includ în chiria plătită de locatar. În cazul leasingului operațional, opțiunea locatarului/utilizatorului este „de a închiria sau de a cumpăra” bunul care face obiectul contractului. Contractele de leasing operațional sunt atractive pentru utilizatorii echipamentului, atunci când chiria este inferioară costului anual echivalent legat de cumpărarea echipamentului (Brealey, Myers and Allen, 2014, p. 654).

Potrivit prevederilor art. 7 pct. 8 din Codului fiscal al României, contractul de leasing operațional reprezintă orice contract de leasing încheiat între locatar și locatar/utilizator, care nu îndeplinește condițiile prevăzute pentru leasingul financiar, cu excepția faptului că transferă locatarului riscurile și beneficiile dreptului de proprietate, mai puțin riscul de valorificare a bunului la valoarea reziduală. Deci, din punct de vedere fiscal,

pe durata contractului de leasing operațional, utilizatorul activului nu este asimilat proprietarului.

Conform art. 29 din Codului fiscal, la determinarea bazei de calcul al impozitului pe profit, în cazul leasingului operațional:

- locatorul are calitatea de proprietar și amortizează bunul care face obiectul contractului respectiv, amortizarea fiscală fiind deductibilă;
- locatarul deduce chiria (rata de leasing).

În cazul leasingului operațional, potrivit Ordonanței Guvernului nr. 51/1997 republicată, rata de leasing reprezintă chiria care se stabilește prin acordul părților.

Locatorul, în cazul leasingului operațional, beneficiază de scutirea de impozit a profitului reinvestit, prevăzută la art. 22 din Codul fiscal.

Din O.M.F.P. nr. 1802/2014 rezultă că, în contabilitatea locatorului, bunurile date în regim de leasing operațional sunt evidențiate în conturile de imobilizări necorporale sau corporale, după caz; în contabilitatea utilizatorului/locatarului, bunurile primite în regim de leasing operațional sunt înregistrate în conturi de evidență din afara bilanțului. Sumele încasate sau de încasat (ratele de leasing operațional), în contabilitatea locatorului se înregistrează ca venit, iar sumele plătite sau de plătit se înregistrează de locatar ca o cheltuială în contul de profit și pierdere, conform contabilității de angajamente.

Pe baza reglementărilor aplicate în România, în tabelul nr. 2, sunt descrise principalele fluxurile de lichidități pe care le generează leasingul operațional, în cazul locatorului și în cel al utilizatorului/locatarului, comparativ cu cele ocazionate de achiziția activului amortizabil, în situația în care utilizatorul nu optează pentru un contract de leasing operațional. Sunt descrise și implicațiile fiscale ale celor două decizii alternative, considerând că locatorul este plătitor de impozit pe profit, iar utilizatorul activului (fie în calitate de locatar, fie în calitate de proprietar) este plătitor de impozit pe profit sau de impozit pe veniturile microîntreprinderilor.

Tabelul nr. 2. Descrierea intrărilor (+) și ieșirilor (-) de numerar ocazionate de leasingul operațional comparativ cu achiziția activului de către utilizator

Explicații	Leasing operațional			Achiziția activului	
	Proprietar/ Locatar plătitor de IP	Utilizator/Locatar plătitor de:		Proprietar/Utilizator plătitor de:	
		IP	IVM	IP	IVM
0	1	2	3	4	5
Achiziția activului amortizabil	-INV	-	-	-INV	-INV
Scutirea de impozit a profitului reinvestit ¹⁾	+ t·INV	-	-	+ t·INV	-
Economia de impozit pe profit aferentă amortizării fiscale a activului, în perioada i	+ t·A _i	-	-	+ t·A _i	-

Chiria din contractul de leasing operațional, pentru perioada i	$+ L_i$	$- L_i$	$- L_i$	-	-
Impozit pe profit aferent chiriei	$- t \cdot L_i$	-	-	-	-
Economie de impozit pe profit pentru cheltuielile cu chiria	-	$+ t \cdot L_i$	-	-	-
Cheltuieli de mentenanță și asigurare, pentru perioada i	$- M_i$	-	-	$- M_i$	$- M_i$
Economie de impozit aferentă cheltuielilor de mentenanță și asigurare	$+ t \cdot M_i$	-	-	$+ t \cdot M_i$	-
Valoarea reziduală a activului, după impozitare ²⁾ , la sfârșitul duratei de exploatare	$+ VR_{di}$	-	-	$+ VR_{di}$	$+ VR^*_{di}$

Sursa: prelucrare proprie

IP = impozit pe profit; t = cota de impozit pe profit; IVM = impozit pe veniturile microîntreprinderilor

¹⁾ potrivit prevederilor art. 22 din Codul fiscal

²⁾ VR^*_{di} = Venitul încasat din vânzarea activului – Cota IVM·Venitul din vânzarea activului

VR_{di} = Venitul încasat din vânzarea activului – $t \cdot (\text{Venitul din vânzarea activului} - \text{Valoarea fiscală neamortizată})$

Plătitorii de impozit pe profit datorează un impozit egal cu 16% din baza de impozitare, calculată, în principiu, ca diferență între veniturile impozabile și cheltuielile deductibile fiscal. În cazul acestora, economiile de impozit aferente cheltuielilor deductibile (amortizarea fiscală, cheltuielile cu întreținerea echipamentului și asigurarea, cheltuielile cu chiria), precum și scutirea de impozit a profitului reinvestit în echipament (de care contribuabilul poate beneficia în condițiile prevăzute la art. 22 din Codul fiscal) sunt considerate încasări, deoarece diminuează suma impozitului plătit.

Plătitorii de impozit pe veniturile microîntreprinderilor datorează un impozit reprezentând 1% sau 3% (în funcție de numărul salariaților) din baza de impozitare (egală, în principiu, cu veniturile din orice sursă, cheltuielile nefiind deductibile în scop fiscal) și nu beneficiază de scutire de impozit pentru profitul reinvestit.

Factorii determinanți în stabilirea valorii ratelor în contractele de leasing sunt examinați pe larg în literatură (Schallheim et al., 1987). Chiria minimă (L_{MIN}) pe care o va solicita locatorul este egală cu costul anual echivalent calculat prin actualizarea fluxurilor nete de numerar generate de achiziția, proprietatea și închirierea bunului, la o rată reală de actualizare (r) care include și o primă pentru riscul legat de cumpărarea și conservarea bunului destinat închirierii, inclusiv pentru situațiile în care bunul utilizat temporar nu mai este solicitat, cu posibilitatea de a rămâne neamortizat (Mieilă, 2009, p. 190), sau în cazul când locatarul își exercită clauza de anulare.

În contractul de leasing operațional, „locatorul păstrează riscul neutilizării bunului” (Stancu și Stancu, 2012, p. 464) pe o perioadă cuprinsă între momentul încetării unui contract și cel al semnării unui nou contract sau al revânzării bunului.

Pe baza fluxurilor de numerar descrise în tabelul nr. 2 coloana 1, chiria minimă solicitată de locator (chiria la punctul mort financiar), presupunând că se încasează la sfârșitul anului, pe toată durata de viață (exploatare) a activului amortizabil, se obține ca soluție a ecuației:

$$L_{\text{MIN}} \cdot (1-t) \cdot \left[\frac{1}{r} - \frac{1}{r(1+r)^n} \right] = \text{INV} - \frac{t \cdot \text{INV}}{1+r} - \sum_{i=1}^n \frac{t \cdot A_i}{(1+r)^i} + \sum_{i=1}^n \frac{(1-t) \cdot M_i}{(1+r)^i} - \frac{\text{VRd}_i}{(1+r)^n} \quad (4)$$

Se observă că scutirea de impozit a profitului reinvestit și economiile de impozit aferente amortizării influențează nivelul chiriei, întrucât locatorul este plătitor de impozit pe profit.

În conformitate cu prevederile Codului fiscal, amortizarea contabilă este tratată drept cheltuielă nedeductibilă, în timp ce amortizarea fiscală intră în categoria deducerilor la determinarea bazei de calcul al impozitului pe profit. Pentru calculul amortizării fiscale sunt reglementate trei metode de amortizare: liniară, degresivă, accelerată. Valoarea fiscală a activului amortizabil, de la data intrării acestuia în patrimoniul contribuabilului, se amortizează complet pe durata normală de utilizare (reglementată prin hotărâre a Guvernului). La alegerea metodei de amortizare, trebuie respectate următoarele reguli:

- construcțiile se amortizează prin metoda liniară;
- contribuabilii pot opta pentru una dintre cele trei metode de amortizare, în cazul echipamentelor tehnologice (care includ mașini, unelte și instalații de lucru), computerelor și echipamentelor periferice ale acestora;
- în cazul oricărui altui mijloc fix amortizabil, contribuabilul poate aplica metoda liniară sau metoda degresivă.

Amortizarea anuală, în cazul metodei liniare, se stabilește prin aplicarea cotei de amortizare liniară la valoarea fiscală a mijlocului fix.

În cazul metodei de amortizare degresivă, pentru calculul amortizării anuale, cota de amortizare degresivă se aplică, în primul an, la valoarea fiscală de la data intrării în patrimoniu a mijlocului fix, iar în anii următori, la valoarea fiscală rămasă neamortizată, până când amortizarea anuală este mai mică sau egală cu valoarea fiscală rămasă neamortizată raportată la durata normală de utilizare rămasă. Din acel an, valoarea fiscală rămasă se amortizează liniar pe durata de utilizare rămasă.

Cota de amortizare degresivă se calculează prin multiplicarea cotei de amortizare liniare cu un coeficient care depinde de durata normală de utilizare a mijlocului fix (DNU) exprimată în ani: 1,5, dacă $2 \leq \text{DNU} \leq 5$; 2, dacă $6 \leq \text{DNU} \leq 10$; 2,5, dacă $\text{DNU} > 10$.

În cazul metodei de amortizare accelerată, amortizarea anuală, pentru primul an de utilizare, nu poate depăși 50% din valoarea fiscală de la data intrării în patrimoniul contribuabilului a mijlocului fix, iar pentru următorii ani, se calculează prin raportarea valorii rămase de amortizat a mijlocului fix la durata normală de utilizare rămasă a acestuia.

Pentru a exemplifica influența reglementărilor fiscale asupra nivelului minim al chiriei pe care o solicită locatorul, în cazul leasingului operațional, presupunem că pentru un mijloc fix cu valoarea de intrare de 48.000 lei, preț fără TVA, locatorul a stabilit durata normală de funcționare, pe baza prevederilor H.G.R. nr. 2139/2004, la 4 ani. Presupunem că rata de actualizare (costul capitalului), care include riscurile suportate de către locator,

este de 10%. Locatorul este plătitor de impozit pe profit ($t = 16\%$) și considerăm că, pentru mijlocul fix respectiv, acesta poate opta pentru aplicarea metodei de amortizare accelerată, potrivit art. 28 alin. (5) lit. b) din Codul fiscal, dar îndeplinește și condițiile pentru a beneficia de scutirea de impozit a profitului reinvestit prevăzută la art. 22 din Codul fiscal; conform prevederilor respective, contribuabilul poate opta fie pentru aplicarea metodei de amortizare accelerată, fie pentru a beneficia de scutirea de impozit a profitului reinvestit. Nu se ia în calcul taxa pe valoarea adăugată, deoarece leasingul operațional reprezintă prestare de servicii taxabilă și se consideră că locatorul este plătitor de TVA, având dreptul să deducă taxa aferentă achizițiilor. Cheltuielile de mentenanță, asigurare, administrare în sarcina locatorului sunt estimate la 1.000 lei anual. Pentru simplificare, se consideră că plata acestor cheltuieli și încasarea chiriei se efectuează la sfârșitul anului, iar valoarea reziduală a activului la sfârșitul duratei de funcționare este nulă. Pe baza informațiilor ipotetice prezentate, chiria anuală minimă, fără TVA, este de:

Tabelul nr. 3. Calculul chiriei la VAN nulă (costul echivalent anual) – metoda de amortizare liniară (date ipotetice în lei)

Anii	0	1	2	3	4
Achiziția mijlocului fix (INV)	- 48.000				
Amortizarea fiscală (A)		12.000	12.000	12.000	12.000
Economie fiscală din amortizări ($t \cdot A$)		1.920	1.920	1.920	1.920
Cost întreținere, asigurare, după impozitare = $(1 - t) \cdot M$		- 840	- 840	- 840	- 840
Fluxuri nete de numerar	- 48.000	1.080	1.080	1.080	1.080
VAN ($r = 10\%$) = - 44.577 lei					
Chiria (L_{MIN})		16.742	16.742	16.742	16.742
Impozit aferent chiriei ($t \cdot L_{MIN}$)		2.679	2.679	2.679	2.679
Chiria după impozitare = $(1 - t) \cdot L_{MIN}$		14.063	14.063	14.063	14.063
Valoarea actualizată a chiriilor după impozitare ($r = 10\%$) = 44.577 lei					

Sursa: prelucrare proprie

• 16.742 lei, dacă locatorul aplică metoda de amortizare liniară (tabelul nr. 3), întrucât valoarea actuală netă a plăților efectuate pentru achiziția și administrarea activului, diminuate cu economia de impozit aferentă amortizării fiscale, la o rată de actualizare de 10%, este de 44.577 lei;

- 14.119 lei, dacă locatorul aplică metoda de amortizare liniară și optează pentru scutirea de impozit a profitului reinvestit, în condițiile art. 22 din Codul fiscal; în acest caz, în primul an, este luată în calcul și scutirea de impozit, de $16\% \times 48.000 \text{ lei} = 7.680 \text{ lei}$;
- 16.677 lei, dacă locatorul aplică metoda de amortizare degresivă (tabelul nr. 4);

Tabelul nr. 4. Calculul chiriei la VAN nulă (costul echivalent anual) – metoda de amortizare degresivă (date ipotetice în lei)

Anii	0	1	2	3	4
Achiziția mijlocului fix (INV)	- 48.000				
Amortizarea fiscală (A)		18.000	11.250	9.375	9.375
Economie fiscală din amortizări ($t \cdot A$)		2.880	1.800	1.500	1.500
Cost întreținere, asigurare, după impozitare = $(1 - t) \cdot M$		- 840	- 840	- 840	- 840
Fluxuri nete de numerar	-48.000	2.040	960	660	660
VAN ($r = 10\%$) = - 44.405 lei					
Chiria (L_{MIN})		16.677	16.677	16.677	16.677
Impozit aferent chiriei ($t \cdot L_{\text{MIN}}$)		2.668	2.668	2.668	2.668
Chiria după impozitare = $(1 - t) \cdot L_{\text{MIN}}$		14.009	14.009	14.009	14.009
Valoarea actualizată a chiriilor după impozitare ($r = 10\%$) = 44.405 lei					

Sursa: prelucrare proprie

- 14.055 lei, dacă locatorul aplică metoda de amortizare degresivă și optează pentru scutirea de impozit a profitului reinvestit, în condițiile art. 22 din Codul fiscal, întrucât, în primul an, este luată în calcul și scutirea de impozit, în sumă de 7.680 lei;
- 16.629 lei, dacă locatorul aplică metoda de amortizare accelerată (tabelul nr. 5). De menționat că, prin opțiunea de a aplica metoda de amortizare accelerată, locatorul a renunțat la scutirea de impozit a profitului reinvestit.

Tabelul nr. 5. Calculul chiriei la VAN nulă (costul echivalent anual) – metoda de amortizare accelerată (date ipotetice în lei)

Anii	0	1	2	3	4
Achiziția mijlocului fix (INV)	- 48.000				
Amortizarea fiscală (A)		24.000	8.000	8.000	8.000
Economie fiscală din amortizări (t·A)		3.840	1.280	1.280	1.280
Cost întreținere, asigurare, după impozitare = (1 - t)·M		- 840	- 840	- 840	- 840
Fluxuri nete de numerar	- 48.000	3.000	440	440	440
VAN (r = 10%) = - 44.278 lei					
Chiria (L_{MIN})		16.629	16.629	16.629	16.629
Impozit aferent chiriei (t· L_{MIN})		2.661	2.661	2.661	2.661
Chiria după impozitare = (1 - t)· L_{MIN}		13.968	13.968	13.968	13.968
Valoarea actualizată a chiriilor după impozitare (r = 10%) = 44.278 lei					

Sursa: prelucrare proprie

Chiria minimă pe care o solicită locatorul, calculată pe baza datelor ipotetice de mai sus, este cuprinsă între 16.742 lei și 14.055 lei, datorită facilităților fiscale de care poate beneficia acesta: posibilitatea de a alege metoda de amortizare și scutirea de impozit a profitului reinvestit. În aceste condiții, locatorul îi poate transfera locatarului o parte din avantajele fiscale de care beneficiază, prin diminuarea chiriei.

De menționat că, în absența impozitului pe profit, amortizarea fiscală nu influențează nivelul chiriei. Avantajul fiscal datorat amortizării, actualizat, crește pe măsura creșterii cotei de impozit pe profit și se diminuează pe măsura creșterii ratei de actualizare și a duratei normale de utilizare a activului amortizabil (Teodorescu și Mihai, 2015). În plus, valoarea avantajelor fiscale depinde de capacitatea locatorului de a obține, din ansamblul activităților, profit suficient pentru a beneficia de aceste avantaje. Spre exemplu, scutirea de impozit pe profitul reinvestit se acordă în limita impozitului datorat de contribuabil în perioada fiscală în care se realizează investiția, dacă profitul contabil este suficient pentru a acoperi investiția realizată.

În ceea ce privește opțiunea utilizatorului activului de a-l cumpăra sau de a apela la leasing operațional, din punct de vedere financiar, acesta va decide să cumpere activul, atunci când costul anual echivalent al posesiunii și gestiunii activului, aflat în proprietatea sa, este inferior celei mai avantajoase chirii pe care ar putea să o negocieze cu un terț locator. Acest costul anual echivalent reprezintă chiria maximă acceptată de către locator, în cazul leasingului operațional. Altfel spus, utilizatorul cumpără activul dacă poate „să-l închirieze lui însuși” mai ieftin decât i l-ar închiria un terț (Brealey, Myers and Allen, 2014, p. 645).

Pe baza fluxurilor de numerar descrise în tabelul nr. 2 coloanele 2, 4 și 3, 5, chiria maximă plătită la sfârșitul fiecărui an, pe durata contractului de leasing de m ani, ce poate fi acceptată de către locator, depinde de regimul fiscal al acestuia:

- dacă locatorul este plătitor de impozit pe profit, chiria maximă este soluția ecuației:

$$L_{MAX} \cdot (1-t) \cdot \left[\frac{1}{r} - \frac{1}{r(1+r)^m} \right] = INV - \frac{t \cdot INV}{1+r} - \sum_{i=1}^m \frac{t \cdot A_i}{(1+r)^i} + \sum_{i=1}^m \frac{(1-t) \cdot M_i}{(1+r)^i} - \frac{VRdi}{(1+r)^m} \quad (5)$$

• dacă locatarul este plătitor de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, chiria maximă este soluția ecuației:

$$L_{MAX} \cdot \left[\frac{1}{r} - \frac{1}{r(1+r)^m} \right] = INV + \sum_{i=1}^m \frac{M_i}{(1+r)^i} - \frac{VR^* di}{(1+r)^m} \quad (6)$$

Dacă utilizatorul are nevoie de un bun pentru o scurtă perioadă, este evident că va apela la un contract de leasing operațional, dar dacă trebuie să-l utilizeze o perioadă mai îndelungată (spre exemplu, până la 80% din durata normală de folosire maximă, deoarece peste acest procent, contractul se încadrează în categoria leasingului financiar), utilizatorul poate opta între leasingul operațional și achiziția bunului. Opțiunea în favoarea contractului de leasing depinde și de costul închirierii. După cum am demonstrat, avantajele fiscale de care beneficiază locatorul pot determina reducerea nivelului chiriei.

Dacă locatorul beneficiază de avantaje fiscale mai mari decât locatarul, „pe o piață competitivă, locatorul va solicita o chirie redusă pentru a reflecta aceste economii de impozit” (Ross, Westerfield and Jaffe, 2005, p. 748).

Spre exemplu, dacă o întreprindere are nevoie de un echipament similar celui din exemplul de mai sus, pe o perioadă mai îndelungată, presupunem 3 ani, fie îl va cumpăra, fie va încheia un contract de leasing operațional având ca obiect echipamentul. Dacă optează pentru achiziție, presupunem că plătește un preț de 48.000 lei fără TVA și suportă cheltuieli de mentenanță și asigurare în sumă de 1.000 lei anual, iar după 3 ani de utilizare estimează că îl va vinde cu 12.000 lei fără TVA (sumă egală cu amortizarea pe un an, calculată prin metoda liniară). Utilizând o rată de actualizare de 10%, se calculează chiria maximă fără TVA pe care utilizatorul echipamentului poate accepta să o plătească la sfârșitul fiecărui an, dacă optează pentru un contract de leasing operațional pe o perioadă de 3 ani, presupunând că acesta își exercită dreptul de deducere a taxei pe valoarea adăugată. În scop de simplificare, prețul activului, cheltuielile de mentenanță și asigurare, precum și rata de actualizare sunt considerate egale cu cele din exemplul privind stabilirea chiriei minime de către locator.

• Dacă utilizatorul este plătitor de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, cu o cotă de 1%, chiria maximă, calculată pe baza relației (6), este de 16.712 lei:

$$L_{MAX} \cdot \left[\frac{1}{0,1} - \frac{1}{0,1(1+0,1)^3} \right] = 48.000 + \sum_{i=1}^3 \frac{1.000}{(1+0,1)^i} - \frac{12.000 - 120}{(1+0,1)^3} \Rightarrow L_{MAX} = 16.712 \text{ lei} \quad (7)$$

• Dacă utilizatorul este plătitor de impozit pe veniturile microîntreprinderilor, cu o cotă de 3%, rezultă o chirie maximă de 16.785 lei, deoarece impozitul pe venitul din vânzarea echipamentului crește la 360 lei.

• Dacă utilizatorul este plătitor de impozit pe profit, chiria maximă, calculată pe baza relației (5), depinde de metoda de amortizare și de scutirea de impozit a profitului reinvestit, fiind cuprinsă între 13.965 lei și 17.376 lei. Dacă utilizatorul beneficiază de scutire de impozit pe profitul reinvestit în echipament, în cazul achiziției, chiria maximă calculată este de 14.034 lei, dacă se aplică metoda de amortizare liniară, și de 13.965 lei, dacă se aplică metoda de amortizare degresivă, iar dacă nu beneficiază de scutirea de impozit, chiria maximă calculată de utilizator ajunge la 17.376 lei, respectiv 17.308 lei. Aplicând metoda de amortizare accelerată, rezultă o chirie maximă de 17.255 lei.

Din analiza influenței fiscalității asupra nivelului chiriei minime calculată de locator și asupra chiriei maxime determinată de utilizator, pe baza celor două exemple prezentate, rezultă că leasingul operațional este mai avantajos decât achiziția activului, în cazul utilizatorului care nu beneficiază de avantaje fiscale, în măsura în care locatorul beneficiază de astfel de facilități și transferă locatarului o parte din avantajele fiscale, prin diminuarea chiriei. Astfel, pentru un locatar/utilizator al activului, plătitor al unui impozit în cazul căruia nu se deduc cheltuielile la stabilirea bazei de impozitare (impozitul pe veniturile microîntreprinderilor, spre exemplu) și nu sunt prevăzute alte facilități fiscale, precum și pentru un utilizator care este plătitor de impozit pe profit, dar nu realizează un profit suficient pentru a beneficia de scutirea de impozit a profitului reinvestit, leasingul operațional este mai avantajos decât achiziția activului, dacă locatorul poate utiliza facilitățile fiscale în scopul diminuării chiriei.

Concluzii

În Codul fiscal al României și în reglementările contabile sunt prevăzute criteriile de delimitare a leasingului financiar și a celui operațional, cu consecințe privind deducerea cheltuielilor la determinarea bazei de calcul al impozitului pe profit. Potrivit acestor reglementări, locatarul este tratat ca și proprietar al activului care face obiectul unui contract de leasing financiar, iar în leasingul operațional, locatorului i se recunoaște această calitate. Amortizarea fiscală se deduce la stabilirea bazei de calcul al impozitului pe profit de către locatar, în cazul leasingului financiar, și de către locator, în cazul leasingului operațional. De scutirea de impozit pe profit aferentă profitului reinvestit, în condițiile art. 22 din Codul fiscal, beneficiază locatarul, în cazul leasingului financiar, iar, în cazul leasingului operațional, locatorul. În cazul leasingului financiar, locatarul/utilizatorul nu deduce integral rata de leasing, ci decât dobânda, iar, în cazul leasingului operațional, locatarul deduce rata de leasing (chiria), la calculul bazei de impozitare a profitului.

Deducerea din baza de calcul al impozitului pe profit a dobânzilor de leasing și comisioanelor prevăzute în contractele de leasing financiar determină obținerea unor economii de impozit care diminuează costul leasingului financiar după impozitare, dar avantajele de ordin fiscal nu prezintă importanță pentru opțiunea între creditul pe termen lung și leasingul financiar, fiind asigurată neutralitatea impozitului în raport cu cele două surse de finanțare.

În cazul leasingului operațional, locatorul, plătitor de impozit pe profit, poate transfera o parte din avantajele fiscale de care beneficiază (economie de impozit obținută prin deducerea amortizării fiscale la calculul profitului impozabil; scutire de impozit a profitului investit în activul care face obiectul contractului de leasing, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 22 din Codul fiscal) locatarului, prin diminuarea chiriei.

Bibliografie

- [1] Brealey, R., Myers, S., Allen, F., 2014. *Principles of Corporate Finance*, 11th Global Edition. McGraw-Hill Education.
- [2] Hutin, H. et al., 2010. *Toute la finance*, 4e édition. Paris: Éditions d'Organisation.
- [3] Mielă, M., 2009. *Managementul investițiilor*. București: Editura Cartea Studentească.
- [4] Ross, S. A., Westerfield, R.W., Jaffe, J. F., 2005. *Finance Corporate*, Traduction et adaptation françaises de Hübner, G. et al. Paris : Dunod.
- [5] Schallheim, J.S., Johnson, R.E., Lease, R.C., McConnell, J.J., 1987. The determinants of yields on financial leasing contracts. *Journal of Financial Economics*, Vol. 19(1), pp. 45-67. Available at: <[https://doi.org/10.1016/0304-405X\(87\)90028-6](https://doi.org/10.1016/0304-405X(87)90028-6)> [Accesat la 3 martie 2018]
- [6] Smith, C. and Wakeman, L., 1985. Determinants of Corporate Leasing Policy, *The Journal of Finance*, Vol. 40, No. 3, pp. 895-908. Available at: <http://www.jstor.org/stable/2327816?read-now=1&refreqid=excelsior%3A5ce9ea366808389d45795158c55ce5e8&seq=2#references_tab_contents> [Accesat la 12 februarie 2018]
- [7] Stancu, I., Obreja Brașoveanu, L., Stancu, A. T., 2015. *Finanțe corporative, Vol. I Analiza și planificarea financiară*. București: Editura Economică.
- [8] Stancu, I., Stancu, D., 2012. *Finanțe corporative cu Excel*. București: Editura Economică.
- [9] Teodorescu, M., Mihai, D., 2015. L'amortissement fiscal et son incidence sur les décisions d'investissement des entreprises roumaines, *Revue Valaque d'Etudes Economiques*, Volume 6(20), N° 1/2015, pp. 75-84. Available at: <<http://www.rvee.eu/images/2015/no1/11.rvee%20vol.6%2020%20no.1%202015%20-%20mihaela%20teodorescu.pdf>> [Accesat la 5 martie 2018]
- [10] Teodorescu, M., Preda, L. E., Istudor, I. I., Mocanu, F., 2017. *Fiscalitatea în România*. București: Pro Universitaria.
- [11] Zefinescu, C., Mostafa A.R Ibrahim, Popovic, V., Mielă, M., 2015. Measuring the economic performance in decision making process in the contemporary economies, *Procedia Economics and Finance*, 22, pp. 380 – 387. doi: 10.1016/S2212-5671(15)00308-1. Available at: <<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115003081>> [Accesat la 3 martie 2018]
- [12] Legea nr. 227 din 8 septembrie 2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 688 din 10 septembrie 2015, cu modificările și completările ulterioare.
- [13] Ordonanța Guvernului României (O.G.), nr. 51 din 28 august 1997, privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 9 din 12 ianuarie 2000, cu modificările și completările ulterioare.
- [14] Hotărârea Guvernului României (H.G.R.) nr. 2139 din 30 noiembrie 2004 pentru aprobarea Catalogului privind clasificarea și duratele normale de funcționare a mijloacelor fixe, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 46 din 13 ianuarie 2005, cu modificările și completările ulterioare.
- [15] Ordinul ministrului finanțelor publice (O.M.F.P.), nr. 1802 din 29 decembrie 2014, pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale

individuale și situațiile financiare anuale consolidate, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 963 din 30 decembrie 2014, cu modificările și completările ulterioare.